

Henna Kotoneva

IHANTEIDEN JÄLJILLÄ

Partio- ja pioneerijulkaisujen ihannekuva lapsesta 1970-luvun Suomessa

Kandidaatintutkielma

Historian ja etnologian laitos

Jyväskylän yliopisto

11.5.2010

SISÄLLYS

1. JOHDANTO	1
2. LÄNSI VASTAAN ITÄ	4
2.1. Partio	4
2.2. Pioneerit	5
3. KULTTUURIA LAPSILLE	7
4. TERVE JA RAITIS LAPSI	10
4.1. Liikettä niveliin	11
4.2. Polttamatta paras	12
5. LAPSET AJAN HERMOLLA	14
6. PÄÄTÄNTÖ	17
LÄHTEET	19

JOHDANTO

Suomen Kommunistinen Puolue (SKP) oli aloittanut julkisen toiminnan toisen maailmansodan jälkeen ja siitä seurasi erilaisten kansandemokraattisten liittojen synty.¹ Suomen Demokratian Pioneerien Liitto (SDPL) perustettiin Helsingissä 3.6.1945². Partio taas oli syntynyt jo 1900-luvun alun Englannissa, kun lordi Robert Baden-Powell järjesti Brownsean saarella ensimmäisen partioleirin pojille vuonna 1907. Sieltä partio levisi ympäri maailman saavuttaen Suomen vuonna 1910.³ Pioneereja oli enimmillään 1970-luvulla noin 40 000⁴, kun taas partiolaisten määrä kasvoi vuoden 1970 noin 50 000 jäsenestä lähes 70 000 jäseneseen vuosikymmenen lopussa⁵.

Pioneerien kultakautta oli 1970-luku, kun taas partio on pitänyt pintansa näihin päiviin asti yhtenä Suomen suurimmista varhaiskasvatusjärjestöistä. SDPL toimii kuitenkin edelleen ja sen lähin yhteistyökumppani on Vasemmistoliitto⁶. Tästä huolimatta ulkopuolisten tekemää tutkimusta näistä järjestöistä on suhteellisen vähän. Järjestöt ovatkin itse tuottaneet julkaisuja oman kiinnostuksensa ja tarpeidensa mukaan. Tänä keväänä Suomen Partiolaiset julkaisi teoksen *Aina valmiina – Partioliike Suomessa 1910–2010*⁷. Pioneerien historian on kirjoittanut Esa Ålander vuonna 1995 julkaistussa teoksessaan *Punaisen liinan lapset*. Lisäksi pioneerien historiasta kerrotaan järjestön opintoaineistoissa. Suomen Partiolaisten internetsivuilta löytyy lista, jossa mainitaan partioon liittyvistä oppinäytetöistä. *Partio-* ja *Raketti* -lehtiä on käsitelty myös Niklas Bengtssonin ja Ismo Loivamaan toimittamassa *Lastenlehtiä reppukansalle ja noitajengille* -kirjoituskokoelmassa.

Lapsista tehtyä tutkimusta löytyy paljon sosiologian, psykologian ja kasvatustieteiden aloilta. Tällöin tutkimus keskittyy kuitenkin lasten kehityksen tutkimiseen ja lapsuuden

---

¹ Pioneerien opintoaineisto 1974, 8-9.

² Työväenliikkeellä oli kuitenkin jo 1900-luvun alussa varhaisnuorisoliikkeitä, kuten Toivonliitto ja Ihanelliitto. Ålander 1995, 9.

³ Tolin 1987, 23, 34–37. Esimerkiksi Nuori Voima -lehti julkaisi 1910 neljä artikkelia koskien partiotoimintaa.

⁴ Ylioppilaslehti 03/2001, viitattu 1.3.2010.

⁵ Partio 75 vuotta, 163.

⁶ Lisää tämän päivän SDPL:sta esim. <http://www.sdpl.fi/index.php>.

⁷ Lisää tietoa kirjasta löytyy partion internetsivuilta osoitteesta www.partio.fi

ilmiöihin eikä lasten historiaan eli esimerkiksi mikä oli lasten asema tietyllä ajalla tai millaisena lapsi nähtiin tai koettiin tietyssä ajanjaksona. Lapsi- tai lapsuuskuva ovat tutkineet esimerkiksi Jyväskylän yliopistossa Olli Rantamäki pro gradu -tutkielmassaan *Lapset miesten mielissä: ala-asteen miesopettajien kasvatuksellinen lapsikuva* ja Milla-Maarit Salo pro gradu -tutkielmassaan *(Ajan)Kuva lapsuudesta: lapsuuden konstruktiot lastenkulttuuripoliittisessa tekstissä ja kuvituksessa*. Kansainvälisesti on tutkittu paljon esimerkiksi Hitlerin nuorisjärjestöä *Hitlerjugendia*. Tunnettuja lapsihistoriantutkijoita ovat myös esimerkiksi yhdysvaltalainen Lloyd deMause ja ranskalainen Philippe Aries⁸.

Omassa tutkimuksessani selvitän *Partio-* ja *Raketti* -lehtien ihannekuvaa lapsesta 1970-luvulla. Minkä kuvan lapsesta 1970-luvulla lehdet antavat, kuinka ihanteet ja ohjeet mahdollisesti näkyvät artikkeleissa ja minkälainen lapsen tulisi olla. Tutkimukseni näkökulmaksi olen valinnut tietoisesti aikuiset eli miten he näkevät lapsen tuona aikana ja mitä he ajattelevat lapsesta. Tutkimus antaa myös vertailukohdan tarkastella, eroaako järjestöjen ajatus lapsesta vai ei. Ymmärtääkseen järjestöjä ja niiden vertailua, selvitän myös järjestöjen taustoja ja ihanteita, joihin niiden toiminta perustui 1970-luvulla. Tarkastelen lapsia 7-14 ikävuoden väliltä, sillä tämän ajan lapsi toimi partiossa joko laumassa tai vartiossa⁹. Pioneereissa puolestaan 5-15-vuotiaita kutsuttiin pioneereiksi¹⁰, joten ikäryhmät menevät järjestöissä lähes yhteen. Lehdet on tehty pitkälti näiden ikäryhmien puitteissa, sillä esimerkiksi partiossa julkaistiin jo tuolloin johtajille tarkoitettua *Partionjohtaja*-lehteä ja pioneeriliiton *Punos*-lehti oli tarkoitettu ohjaajille.

Kyseessä on historiallinen kuvatutkimus, jonka yksi edustajista Suomessa on Kari Alenius, joka on tutkinut muun muassa virolaisten Suomi-kuvaa. Alenius määrittelee, että ”kuvaksi” ymmärretään yleensä käsitys, joka syntyy ihmisen mielessä, kun kaikki se informaatio, mitä hän on saanut tietystä asiasta, muovautuu osaksi hänen yleistä käsitystään maailmasta.¹¹ Oulun yliopiston tutkimusprojektin esittely Internetissä taas toteaa, että mielikuvatutkimukselle on ominaista, että tutkiessamme jonkun tai joidenkin mieli-

---

⁸ Lisää esim. deMause: *The History of Childhood*, Aries: *The Infancy of the History of Childhood*.

⁹ Autio 1976, 12. 7-9-vuotiaat lapset olivat sudenpentuja ja kuuluivat laumaan, 10–14-vuotiaat olivat vartiolaisia ja toimivat vartiossa.

¹⁰ Pioneerien opintoaineisto 1974, 5.

¹¹ Alenius 1996, 11–12.

kuvaa jostakin, tutkimme todellisuudessa kyseisen mielikuvan näkökulmasta kyseisen henkilön tai suuremman ryhmän omaa maailmankuvaa.¹² Teoksessaan *Ahkeruus, edistys, ylimielisyys* Alenius mainitsee, että kuvatutkimuksen teorit ja metodit ovat ristiriitaisia eikä yhtä yleisesti hyväksyttyä teoriaa ole olemassa. Hänen mukaansa ihmisten mieliin syntyneet kuvat pyrkivät heijastamaan todellisuutta yksinkertaisemmin, joten yksi työni tarkoituksista on selvittää, miten käyttämäni julkaisut heijastavat järjestöjen mielikuvaa lapsesta ja mitä aikuiset ajattelevat lapsesta.

Pääaineistona tutkimuksessani on partion *Partio*-lehti ja pioneerien *Raketti*-lehti vuosilta 1970–1979. Yhteinen *Partio*-lehti tytöille ja pojille alkoi ilmestyä 1974, joten partion osalta olen käyttänyt vuosien 1970–73 lähteinä pojille tarkoitettua *Partio*-lehteä¹³. Lehtien lisäksi olen käyttänyt muita järjestöjen julkaisuja 1970-luvulta. Lisäarvoa tutkimukselle antaisivat esimerkiksi sanomalehdet, järjestöjen muut lehdet ja materiaalit, kuten laulut, haastattelut ja mahdollisesti myös romaanit. Kuitenkaan työn laajuuden puitteissa niiden mukaan ottaminen ei ollut mahdollista. Mahdollisen jatkotutkimuksen kannalta ne muodostavat arvokkaan tutkimusaineiston.

Käyttämäni lähteet antavat nimenomaan käsityksen näiden kahden järjestön ihannelapsesta eivätkä ne välttämättä peilaa täysin yhteiskunnan yleistä näkemystä. Kuitenkin ne olivat varsinaisia varhaiskasvatusjärjestöjä ja kuuluivat valtionapulain piiriin¹⁴. Näin ollen ne antavat viitteitä siitä, mikä yleinen tilanne oli. Lehdet olivat yksi järjestöjen keino vaikuttaa lapsiin, ja järjestöt ovat valinneet artikkeleiden aiheet omien näkökulmien, kiinnostuksen ja ihanteiden mukaan.

---

¹² <http://www.oulu.fi/hutk/historia/tutkimus/projektit/kuvatutkimus.htm>

¹³ *Partio* 9/1973, 3.

¹⁴ Pioneerijohjaajan perusopintoaineisto. Lähtökohta 1.1979, 78.

2. LÄNSI VASTAAN ITÄ

2.1. Partio

Olli Autio määrittelee Partiolaisen kirjassaan partion olevan toimintaa, jossa nuorilla on mahdollisuus yksilöllisten ominaisuuksiensa mukaan kasvaa tasapainoisiksi, terveiksi, vastuuntuntoisiksi ja itsenäisesti ajatteleviksi yhteiskunnan jäseniksi. Partio-ohjelman toiminta-alueiksi määriteltiin ulkoilu ja liikunta, partio- ja yhteiskuntatietous, palvelu, partioaate, luonnontuntemus ja – suojelu, luovuus ja kätevyys.¹⁵ Partion toiminnan pohjalla ovat ihanteet, jotka vuonna 1975 olivat seuraavat: kehittää itseään ihmisenä, kunnioittaa toista ihmistä, auttaa ja palvella, tuntea vastuunsa ja velvollisuutensa, rakastaa ja suojella luontoa, olla uskollinen ja luotettava, rakentaa ystäväyttä yli rajojen ja etsiä elämän totuutta.¹⁶

1970-luku toi mukanaan mullistuksen suomalaiseen partiotoimintaan, kun poika- ja tyttöpartiolaisten järjestöt yhdistyivät yhdeksi järjestöksi ja Suomen Partiolaiset ry sai alkunsa vuonna 1972.¹⁷ Yhdistynyt järjestö toi mukanaan myös uudistetun partio-ohjelman vuonna 1975.¹⁸ Käytännössä tyttöjen ja poikien toiminta muuttui yhtenäiseksi eikä enää eroteltu tytöille ja pojille omaa ohjelmaa. Toiminta tapahtui viikoittaisissa kokouksissa oman ikäryhmän kanssa sekä leireillä ja retkillä. Sudenpentuja olivat 7-9-vuotiaat, vartiolaisia 10–14-vuotiaat ja vaeltajat 15 vuotta ja vanhempia¹⁹.

Kaikkien ikäkausien tunnukseseen kuuluu partiohuivi, jonka nurkassa on ommeltuna lip-pukuntatunnus.²⁰ Tämän lisäksi on paitoja, leirivaatteita, villatakki, erilaisia lakkeja, housuja ja hameita. Partiovaatteita mainostettiin usein Partio-lehdessä²¹ ja niiden tarkoitus oli yhdistää partiolaisia ja luoda yhteishenkeä harrastuksen sisällä mutta näyttää

---

¹⁵ Autio 1976, 7, 12.

¹⁶ Partio 3/1975, 4-5.

¹⁷ Yhdistymisestä esim. 10/1970; 5, 6/1971; 3, 3/1972. Tampereen kokouksessa 26.4.1970 poika- ja tyttöjärjestöjen yhdistäminen periaatteessa hyväksyttiin. Muutokselle varattiin kuitenkin aikaa. Partio 5/1970, 4. Partio 75 vuotta, 162.

¹⁸ Lisää esim. Partio 2/1975, 4-5.

¹⁹ Autio 1976, 12.

²⁰ Partio 5/1976, 12–13.

²¹ Esimerkiksi Partio 3/1976.

myös muille, keitä he olivat ja mitä he edustivat. Partiolaiset tervehtivät viemällä kolme sormea otsalle.²²

Partion mukaan partio on aina irtisanoutunut poliittisista suuntauksista. Sitoutumattomuus aiheuttaa kuitenkin sen, että rahaa ei saada oikealta eikä vasemmalta. Sitoutumattomuuden eduksi mainittiin, että siihen voi liittyä kuka tahansa eikä järjestöä sido jonkun toisen järjestön arvot. Järjestöllä on kuitenkin mahdollisuuksia ottaa kantaa yhteiskunnallisiin asioihin ja se toimiikin katsomiensa asioiden, kuten nuorisokulttuurin ja luonnon puolesta.²³ Pioneeriliiton mielestä partio oli kuitenkin porvarillinen järjestö, sillä se oli saavuttanut porvariston suosion ja se sai taloudellista tukea niin talous- ja liike-elämän edustajilta kuin kirkoltakin²⁴. Puolueettomuus on siis subjektiivinen näkemys, joten pioneeriliitto näkikin partion kasvatuksen porvarillisena osittain näillä perusteilla.

2.2. Pioneerit

Työväenliikkeen mielestä Suomessa vallitsi porvarillinen kasvatus, jota edustivat esimerkiksi koulut ja kirkot, joten pioneerit perustettiin porvarillisuuden vastavoimaksi. Suomi nähtiin kapitalistisena maana, joka ei kuitenkaan pystynyt tarjoamaan lapsille ja heidän vanhemmilleen ihmisarvoista elämää. Työläisperheiden ongelmat johtuivat yhteiskuntajärjestelmästä ja porvaristo kasvatti lapset oman maailmankatsomuksensa mukaan. Tälle ajattelulle pioneerit halusivat tarjota vaihtoehdon.²⁵ Pioneereista haluttiin kasvattaa itsenäisiä, omatoimisia ja yhteistyökykyisiä ihmisiä, jotka toimisivat demokration ja sosialismin puolesta. Järjestö halusi puolustaa lasten oikeuksia, eikä vain kasvat-
taa heitä.²⁶

---

²² Autio 1976, 19–21. Kolme sormea merkitsee Jumalan, lähimmäisen, isänmaan ja ihmiskunnan rakastamisesta, muiden auttamisesta ja partioihanteiden toteuttamisesta elämässä. Pikkusormen ja peukalon muodostama rengas muistuttaa veljeydestä, joka yhdistää kaikki partiolaiset.

²³ Partio 3/1978, 5.

²⁴ Pioneeriohjaajanperusopinointoaineisto. Lähtökohtia 1. 1979, 84.

²⁵ Pioneeriohjaajan perusopinointoaineisto. Lähtökohta 1. 1979, 3-4, 200–202.

²⁶ Pioneeriohjaajan perusopinointoaineisto: Lähtökohtia 1. 1979, 3-4.

Pioneeriliitto kärsi 1970-luvulla sisäisistä erimielisyyksistä, jotka olivat alkaneet jo 1960-luvun loppupuolella SKP:ssa. Tšekkoslovakian miehitys vuonna 1968 jakoi sosialismin leirin kahtia, kun SKP paheksui ja SKDL (Suomen Kansandemokraattinen Liitto) tuomitsi miehityksen. SKDL:n vähemmistö kuitenkin hyväksyi miehityksen ja tämä ristiriita johti myös pioneerien kahtiajakautumiseen. Vähemmistö perusti oman pioneeriohjelmaorganisaationsa 25.8.1972 ja ryhtyi julkaisemaan myös omaa lehteään *Pioneeritoveria*. Vuoden 1976 liittokokous kuitenkin paransi SDPL:n sisäisiä välejä ja liiton yhtenäisyys lisääntyi.²⁷ *Raketti* ei siis tavoittanut 1970-luvulla kaikkia pioneerilapsia, koska se oli enemmistön lehti, eikä sen sivuilta kahtiajakautuminen näkynyt.

Pioneerien opintoaineisto määritteli vuonna 1974 pioneerin ohjeiksi seuraavat asiat: pioneerin sanaan voi luottaa, pioneeri on vaatimaton ja tarmokas, pioneeri opiskelee aina ja kaikkialla, pioneeri voittaa vaikeudet ja vastukset, pioneeri on kohtelias, avulias ja kurinalainen, pioneeri on vastuuntuntoinen, pioneeri tutustuu tovereittensa mielipiteisiin, oppii ja opettaa, pioneeri seuraa yhteiskuntaelämää, pioneeri toimii kansan etujen puolesta, pioneeri on raitis, pioneeri on uskollinen järjestölleen ja pioneeri toimii rauhan ja kansojen välisen ystävyyden puolesta.²⁸ Ohjeet muistuttivat partiolaisen ihanteita, tosin sanamuodot ovat erilaisia ja pioneerin ohjeissa korostui kasvaminen työväenliikkeen edustajaksi.

Näiden ohjeiden pohjalta rakentui pioneeritoiminta kerhoissa eli renkaissa. Kerhojen lisäksi tarjottiin leirejä, retkiä ja erilaisia tempauksia.²⁹ Esimerkiksi SDPL:n vihkonen ”Onnellisen tulevaisuuden puolesta rauhan maailmassa” vuodelta 1975 sisälsi konkreettisia ohjeita, kuinka pioneerit voivat toimia, kun he kohtaavat vääryyttä ja mitä he voivat tehdä rauhan eteen. Lapsilla oli siis kykyä ja osaamista vaikuttaa pioneeritoimintaan kerhoissa.

---

²⁷ Ålander 1995. 182, 187, 221. Kokouksessa hyväksyttiin toimintaohjelma vuosille 1976–78. Sen ensimmäinen osa määritteli pioneeriliiton ensisijaisesti kasvatusjärjestöksi, jonka toiminta ja tavoitteet perustuvat työväenluokan tieteelliseen maailmankatsomukseen, marxismi-leninismiin. Tätä ei aiemmissa ohjelmissa ollut mainittu, joten vähemmistö sai viimein tahtonsa läpi.

²⁸ Pioneerien opintoaineisto 1974, 12–15.

²⁹ Pioneerien opintoaineisto. 1974, 4-5.

Pioneerien tärkein tunnus oli huivi, jonka punainen väri symboloi työväenliikettä. Hui-
vin kolme kulmaa merkitsivät kasvua pioneerista nuorisoliittolaiseksi ja lopulta kom-
munistiksi. Huivin lisäksi pioneerit käyttivät vihreää pioneeripuseroa. Vihreä väri ker-
toi, että pioneerit ovat työväenliikkeen valoisa tulevaisuus ja sen jatkajia.³⁰ Asuilla oli
merkitystä siihen kuvaan, mitä pioneereista haluttiin välittää ja kuten partiossakin, loi se
yhteenkuuluvuutta. Pioneerit tervehtivät kohottamalla oikean käden hieman pään ylä-
puolelle³¹. Järjestön kahtiajakautuminen näkyi kuitenkin paidoissa, sillä yhden taskun
pioneerit olivat enemmistöä ja kahden taskun vähemmistöä³².

Molempien järjestöjen tarkoitus oli kasvattaa aktiivisia yhteiskunnan jäseniä. Pioneerit
halusivat tarjota vastuksen porvarillisuudelle mutta ihanteet olivat partion kanssa sa-
manlaisia. Päämäärä mitä kohti kasvetaan, oli vain eri. Pioneerin tuli kasvaa työväen-
liikkeen puolestapuhujaksi, mutta partiolaisen yhteiskunnan jäseneksi ilman, että järjes-
tö olisi määritellyt tavoitteissaan ihmisen poliittista suuntausta.

3. KULTTUURIA LAPSILLE

Lapsille tarkoitetun kulttuurin heikkoa tasoa ihmeteltiin sekä *Partion* että *Raketin* sivuil-
la.³³ *Partion* mukaan lastenkulttuuria ei voi jakaa huonoon ja hyvään vaan tulisi keskit-
tyä enemmän siihen, että kulttuuria on tasapuolisesti tarjolla lapsille.³⁴ Pioneeriohjaajan
aineisto kuitenkin mainitsee, että Suomessa lastenkulttuuri on korkeatasoista ja edistyk-
sellistä, mutta se ei tavoita kaikkia.³⁵ Lastenkulttuurin arvioiminen heikoksi ei syntynyt
tyhjästä, sillä esimerkiksi lastenkirjallisuuden laatuvaatimukset olivat esillä 1970-

---

³⁰ Pioneerien opintoaineisto 1974, 17.

³¹ Pioneeriohjaajan perusopintoaineisto. Lähtökohta 1. 1979, 109–110. Viisi sormea tarkoittavat viittä maanosaa ja tervehdyksessä pioneeri osoittaa haluavansa kaikella tarmollaan osallistua viiden maan-
osan lasten ja työläisten rinnalla toimintaan rauhan ja onnellisemmän elämän puolesta.

³² Ylioppilaslehti 3/2001.

³³ Esimerkiksi *Raketti* 7-8/1978, 6-7. Opetus- ja kulttuuriministeri Kalevi Kivistön haastattelun julkaisemi-
nen *Raketissa* kertoo, että pioneeriliitto oli samaa mieltä Kivistön kanssa. Kivistö oli vuosina 1972–84
SKDL:n kansanedustaja ja vuonna 1982 SKDL:N presidenttiehdokas. Vuonna 1988 Kivistö oli Liike 88:n
presidenttiehdokas. Kivistö on toiminut myös useissa luottamustehtävissä niin valtiollisella ja kunnalli-
sella tasolla kuin myös kansalaisjärjestöissä. *Partio* 2/1978, 5.

³⁴ *Partio* 2/1978, 5.

³⁵ Pioneeriohjaajan perusopintoaineisto. Lähtökohta 1. 1979, 202.

luvulla yleisestikin. Lapsille haluttiin käännosten sijaan kotimaista, asiantuntijoiden hyväksymää kirjallisuutta ja taiteilija-apurahoja tuli suunnata lastenkulttuuriin. Lastenkirjakritiikistä tuli myös osa päivälehtien kulttuuripoliittista kannanottoa.³⁶ *Raketin* ja *Partion* perusteella lastenkulttuuriksi voi laskea esimerkiksi teatterin, kirjat, tapahtumat, elokuvat, sarjakuvat ja musiikin, sillä niihin otettiin jollain tapaa vuosikymmenen aikana kantaa.

Lehtien sivuilla tarjottiin lapsille monia erilaisia lukemisen mahdollisuuksia. *Raketti* julkaisi esimerkiksi Pif-koirasta kertovaa sarjakuvaa aina vuoteen 1977 asti³⁷, jonka jälkeen Tiina ja Timo valtasivat sivut vuonna 1978. Pifin tekijän, ranskalaisen taiteilijan C. Arnalin mukaan Pif oli aina edistyksellisen sosialismin kannalla ja mikäli Pif teki jotain väärin, sai se rangaistuksen tai opetuksen siitä, kuinka toimia oikein.³⁸ Tiinassa ja Timossa oikean ja väärän pohtiminen jatkui.³⁹ *Partiossa* oikean ja väärän olemukseen paneuduttiin tarinoissa Pipoliigasta ja Murmelivartiosta.⁴⁰ Tarinoiden keinoin lapsille haluttiin tuoda lähelle heidän omaa maailmaansa oikea ja väärä sekä niiden ero. Lapsi saattoi kohdata samoja asioita arkielämässä ja lehtien esimerkkien mukaan kenties toimia oikein. Ilmiö näkyy myös lastenkirjallisuudessa, sillä kirjoista katosivat satuhahmot ja tilalle tulivat tavalliset lapset ja realistiset ongelmat, kuten kiusaaminen, päihteet ja ympäristön saastuminen⁴¹.

Elokuvien ja teatterin maailmaa tuotiin esiin vähän. Elokuvien kasvatuksellinen arvo myönnettiin pioneereissa⁴², mutta siihen ei juurikaan otettu kantaa esimerkiksi arvioimalla elokuvia lehdessä. Lapsille sopivaa teatteria taas moitittiin vähäiseksi ja sisällöltään melko tyhjäksi⁴³. Vastauksena tähän epäkohtaan molemmat lehdet esittelivät Ahaa-

---

³⁶ Havaste 2003, 144.

³⁷ *Raketti* 5/1977, 10. Pifin julkaisu-oikeudet muuttuivat.

³⁸ *Raketti* 1/1970, 6.

³⁹ Esim. *Raketti* 11/1978 Tiinassa ja Timossa pohditaan karkin syöntiä ja lapset kertovat mielipiteitään Timon ratkaisusta heittää väkivaltaiset sarjakuvalehdet roskeen edellisen numeron tarinassa

⁴⁰ *Partio* 9-10/1974; 12, 8/1977; 22-23.

⁴¹ Bagh 2007, 439.

⁴² Viisari 1972, 82. Elokuvat yksi kasvatuksen keinoista, kun siitä voidaan keskustella ja sitä voidaan pohtia jälkikäteen.

⁴³ Esim. *Raketti* 7-8/1978, 6-8. *Partio* 2/1974, 22.

teatterin, joka tarjosi lapsille sopivia esityksiä, joilla oli myös kasvatuksellinen arvo⁴⁴. Ahaa-teatteri syntyi 1970-luvun alussa, jolloin perustettiin paljon pieniä teatteriryhmiä. Niiden ajatus oli viedä teatteria sinne, missä sitä muuten ei ollut.⁴⁵ Ahaa vei teatteria lapsille ympäri Suomen, joten luultavasti teatterin perustamiseen on osittain vaikuttanut puute lapsille sopivasta teatterista.

Raketin Me toimittajat – numerot kerran vuodessa tarjosivat lapsille itselleen mahdollisuuden tuottaa kulttuuria.⁴⁶ Lehti määritteli sopiviksi kirjoitusaiheiksi esimerkiksi kertomukset pioneeritoiminnasta ja oman elämän jännittävät tapahtumat, ajatukset sodasta ja rauhasta sekä erilaiset tarinat.⁴⁷ Kesän kulttuurileirillä lapsilla taas oli mahdollisuus oppia muun muassa näytelmiä ja sketsejä, soittoa ja laulua.⁴⁸ *Partio* taas tarjosi ohjeita nukketeatterin toteuttamiseen.⁴⁹ Lapset nähtiin potentiaalisina kulttuurintuottajina, joilla on valmiuksia tuottaa kulttuuria. Heille kuitenkin annettiin esimerkkejä, mistä he voivat kirjoittaa *Me toimittajat* –numeroon, ja näin ohjattiin heidän toimintaansa ja ajatteluaan.

Partiossa kerrottiin, että lasten kulttuurikäyttäytymistä on tutkittu paljon. Lapset katsovat lähinnä televisiota ja lukevat sarjakuvia. He eivät käy teatterissa ja sarjakuvien avulla he oppivat lukemaan vain ”kuplatekstejä”. Kulttuurigallupin mukaan lapset kuitenkin tunsivat oopperan ja teatterissakin oli käyty. Myös kirjojen lukeminen oli tuttua. Artikkeliki myönsikin, että lasten kertoma oli ristiriidassa sen käsityksen kanssa, etteivät lapset enää tunne kulttuuria.⁵⁰

Lastenkulttuurin kehittämisideoita ei ilmennyt lähes ollenkaan. Opetus- ja kulttuuriministeri Kalevi Kivistö totesi *Raketin* haastattelussaan, että on ensisijaisen tärkeää, että

---

⁴⁴ *Partio* 2/1974, 22. *Raketti* 7-8/1978, 7. Ahaa-teatteri tarjosi lapsille musaa ja mietittävää keinoilua, joita lapset ymmärsivät. Ahaan esityksiä tilasivat esimerkiksi koulut ja raittius- ja nuorisolautakunnat, ja vaikka tilaajille ne maksoivat, olivat esitykset lapsille ilmaisia. Lisää Ahaa-teatterista www.ahaateatteri.com tai Jari Niemisen *Ahaa teatteri 1970-1990 ja asema teatterikentässä*

⁴⁵ Bagh 2007, 375, 377. Yleisesti teatterin kävijämäärät olivat kaksinkertaistuneet 1950-luvulta 1970-luvulle, mutta kunnallisten laitosteattereiden synnyttyä aikalaiset moittivat, että teatteri tarjosi ohjelmaa lähinnä eläkeläisille ja esitykset oli valittu puolueiden toiveiden mukaan.

⁴⁶ Esim. *Me toimittajat* muuan muassa numeroissa *Raketti* 5/1973, 6/1974, 6/1975, 7-8/1976, 6/1977, 6-7/1979.

⁴⁷ *Raketti* 3/1974, 10.

⁴⁸ *Raketti* 6/1973, 10.

⁴⁹ *Partio* 3/1978, 30–31.

⁵⁰ *Partio* 10/1977, 20–21.

kerhoja ja harrastuksia kehitettäisiin sosialististen maiden tasolle. Hänen mukaansa vanhemmat eivät tunne lastenkulttuurin tilaa, joten avoin keskustelu kotona kasvattaisi lapsista demokraattisempia.⁵¹ Lasten huonot kulttuuriset kokemukset juonsivat jostain muualta, kuin heidän persoonastaan. Kivistö totesi myös: ”Ensisijainen tehtävä on korkeatasoisen lastenlehdistön aseman kohentaminen. Siinä on vanhemmilla suuri vastuu. Meillä on omassa liikkeessä *Raketti*, joka tässä suhteessa täyttää erinomaisesti paikkansa. Toivottavasti kaikki vanhemmatkin sen mahdollisimman hyvin tajuaisivat!”. Kyseinen lainaus kertoo hyvin selvästi, että *Rakettia* pidettiin erinomaisena lastenkulttuurin tuottajana ja sopivana lehtenä lapsille.

Kalevi Kivistö totesi myös: ”Lukeminen on vaikeampaa kuin television katselu, mutta monin verroin hyödyllisempää itsensä kehittämisen kannalta.” Ajatus tukee sekä partion että pioneerien näkemystä itsensä kehittamisestä, ja tässä kohtaa on kyse nimenomaan henkisen puolen kehittamisestä. Viisarin eli pioneeriohjaajan oppaan mukaan televisio tarjoaa kaiken kaikkiaan vähän asiaohjelmia ja sosialististen maiden lastenohjelmia. Television vaikutus on siis lähinnä kielteinen, kun taas lukeminen avaa lapselle oven maailmaan, johon hän ei muuten tutustuisi ja antaa eväitä parempaan koulumenestykseen.⁵² Aivot ikään kuin nukkuvat, kun ihminen katsoo televisiota mutta lukiessaan ihminen antaa aivoilleen työtä, kun valmiita vastauksia ei tarjota.

4. TERVE JA RAITIS LAPSI

”Terve elämäntapa, urheilu ja järjestötoiminta auttavat sinua ja muita kehittymään sekä ruumiillisesti että henkisesti terveeksi ja raittiiksi ihmiseksi.”⁵³

Pioneerien määritelmä terveestä ihmisestä näkyy hyvin yllä olevassa lainauksessa. Lainaus korostaa terveiden elämäntapojen, urheilun ja järjestötoiminnan merkitystä ihmisen elämässä ja tämä näkyy *Raketissa*. Myös *Partiossa* ihanteiden mukainen itsensä kehittäminen niin fyysisesti kuin henkisesti liittyy mielikuvaan terveestä ihmisestä.

---

⁵¹ *Raketti* 7-8/1978, 8-10.

⁵² Viisari 1972, 82, 75.

⁵³ Pioneerien opintoaineisto 1974, 15.

Ihanne terveestä ihmisestä näkyikin sekä *Partion* että *Raketin* sivuilla, sillä urheilu ja vuosikymmenen loppua kohti lisääntynyt tupakka- ja päihdevalistus olivat kantavia teemoja 1970-luvulla. Liikunnan korostamista puolsi myös yhteiskunnan rakenteellinen muutos. Ihmiset muuttivat maalta kaupunkeihin ja ennen niin aktiivisesti toimineiden maaseudun urheiluseurojen toiminta kuihtui. Ihmiset eivät etsineet urheiluseuroista arvo- ja kulttuurimaailmaa vaan mielekästä harrastusta.⁵⁴ Liikunnan ja raittiuden korostaminen ja esiintuominen kertovat huolesta lapsia kohtaan. Väistämättä herää myös kysymys, olivatko lapset jo tuolloin kadottaneet liikunnan ilon.

4.1. Liikettä niveliin

Kuntoilu koettiin molemmissa järjestöissä tärkeäksi, sillä hyväkuntoisella ihmisellä on terve ja vahva sydän ja säännöllinen kuntoilu saattaa parantaa oloa.⁵⁵ Lapsen kehitys edellyttää liikuntaa, mikä lapsen kohdalla usein merkitsee tiedostamatonta leikkimistä ja kisailua. Pioneerien yksi tavoite olikin luoda lapsille puitteet oikeiden liikuntatottumusten löytämiseksi.⁵⁶ Partiossa vuosi 1978 julistettiin ulkoilun ja liikunnan vuodeksi⁵⁷.

Tulossa ollutta ulkoilun ja liikunnan vuotta ajatellen *Partion* numerossa 9/1977 julkaistiin artikkeli ”Liikuntaa leikkimielellä”, jossa urheilun merkitystä ilon ja virkistyneen tuottajana korostettiin. Tavoite oli lisätä liikuntaa edes vähän jokaisen arkielämässä esimerkiksi lisäämällä vartion kokoukseen yhden liikuntaleikin tai kehottamalla kulkemaan kävellen ja pyöräillen bussin sijasta. Nykyisen käsitteen hyötyliikunnan⁵⁸ periaatteet olivat nyt myös *Partion* sivuilla. Urheilussa vakava kilpaileminen ja lasten vieroksuminen ainaisesta paremmuuden mittaamisesta oli huomattu ainakin jossain määrin.

---

⁵⁴ Aalto 2008, 227–228.

⁵⁵ Autio 1976, 331.

⁵⁶ Viisari 1972, 102.

⁵⁷ Partio 1/1978, ”Partiovuosi 1978 - Lähde liikkeelle” tavoitteiksi mainittiin muun muassa, että lapsi oppii liikkumaan ympäristössään ja löytää itselleen mieluisan tavan liikkua omat ja ympäristön rajoitukset huomioiden. Samassa kohtaa mainitaan myös partiolaisen ihanne kehittää itseään niin fyysisesti kuin psyykkisesti. Mainintoja vuoden 1978 teemasta löytyy esim. Partio 9,10/1977.

⁵⁸ Esimerkiksi Ylen haastattelussa <http://oppiminen.yle.fi/artikkeli?id=2173> Kuopion yliopiston dosentti Heikki Pekkarinen mainitsee hyötyliikunnaksi esimerkiksi työmatkojen ja kauppaan kulkeamisen kävellen tai pyöräillen, portaiden käytön hissien sijaan ja koiran ulkoiluttamisen. Viitattu 27.3.2010

Lasten haluttiin nauttivan liikunnasta. Tämä oli kuitenkin huomattu jo vuonna 1974 *Partiossa*, sillä se kertoi talviurheilun yhdistämisestä partiokertoihin. Artikkelin korosti liikunnasta nauttimisesta, vaikka kilpailtiin leikkimielisesti.⁵⁹ Ilmiö ei siis ollut uusi ja siihen haluttiin tarttua entistä paremmin.

Urheilua ja liikuntaa koskevat artikkelit tehtiin toimituksen voimin, jolloin jutut pääasiallisesti kertoivat liikunnan hyödyistä ja miksi sitä tulisi harrastaa. *Raketin* numeron 3/1979 artikkelin ”Voikka on kivaa” alussa lapset lyhyesti kertovat, mikä voikassa eli voimistelussa kiehtoo. Uusien taitojen oppiminen tuntui olevan parasta ja esiintymisetkin olivat hauskoja jännityksestä huolimatta. *Raketin* lukijat mainitsivat myös olevansa pettyneitä koululiikuntaan eikä se miellyttänyt heitä. Kilpailua tai voittamista lapset eivät maininneet. Vaikka hyvää kuntoa ja liikuntaa pidettiin molemmissa järjestöissä arvokkaina, ei lasten mielipiteitä tuotu enempää julki tai pohdittu heidän kauttaan, miksi sen harrastaminen väheni. Oletus oli, että lapset liikkuvat liian vähän, mutta heidän mielipiteitään ei silti kysytty.

Kaikesta huolimatta urheilukilpailut olivat merkittäviä molemmissa järjestöissä. Pioneerit järjestivät Latuviikkoja muiden sosialististen maiden kanssa⁶⁰ ja 1970-luvun alkuvuosina poikapartiolaiset hiihtivät kuntohiihtoa, mikä ei kuitenkaan ollut kovin suosittua.⁶¹ Pyöräilemään *Raketti* houkutteli Raketti-rallauksen merkeissä ja lisäksi oli tarkoitus oppia liikenteessä käyttäytymistä.⁶² Ajatuksena oli kannustaa lapsia liikkumaan mahdollisimman paljon yksin tai ryhmässä, sillä jo 1970-luvulla yhteiskunta paini saman ongelman parissa lasten kanssa kuin nykyäänkin. Urheilu ja liikunta joutuivat kilpailemaan ihmisten vapaa-ajasta viihteen kanssa⁶³. *Raketin* numerossa 1/1979 ilmestyneessä artikkelissa ”Tunnetko töllöjä?” todettiin seuraavasti: ”Televisiota voidaan silloin sanoa haitalliseksi, jos se turruttaa ihmisten omatoimisen ajattelun, jos se rajoittaa heidän harrastuksiaan, jos se vähentää ihmisten keskinäistä kanssakäymistä.”. Hätänä ei ollut lasten ja nuorten ylipaino vaan passiivisuus. Ihmisten muutto kaupunkeihin vaikut-

---

⁵⁹ Partio 1/1974, 18-19.

⁶⁰ Esim. *Raketti* 1/1970; 7, 1/1973; 24, 2/1973; 8-9, 1/1976, 1/1977.

⁶¹ Esim. Partio 1,2/1970, 1/1971. Tuloksia hiihdoista tuli vain muutamalta lippukunnalta 4/1972.

⁶² *Raketti* 7-8/1977, 6-11.

⁶³ Aalto 2008, 228.

ti lasten liikkumiseen, sillä kaikki oli lähempänä kuin ennen. Koulumatkat olivat lyhyitä eikä fyysistä työtä kodin ja talon piirissä ollut kuten maaseudulla.

4.2. Polttamatta paras

Päihde- ja ennen kaikkea tupakkavalistus nousi koko 1970-luvun yhä polttavammaksi ja tärkeämmäksi aiheeksi. Pioneerin opintoaineisto mainitsee, että on kunnia itselle ja järjestölle olla raitis⁶⁴. Raittius oli arvo, jota kohti tuli pyrkiä ja artikkeleiden yleisyyden perusteella järjestöt myönsivät, etteivät pioneerit ja partiolaiset olleet täysin viattomia ja esimerkillisiä. *Partiossa* julkaistu huumekurssin mainos kertoi, että yhä useampi ”tavalinen” nuori kokeilee huumeita ja siksi myös partion pitää osaltaan varoittaa päihteistä⁶⁵. Kansandemokraattisen Raittiusliiton (KDRL)⁶⁶ perustaminen vuonna 1974 toi raittiusvalistuksen *Raketin* sivuille, sillä Pioneeriliitto oli sen jäsen. Valistus oli tarpeen ja kun uusi tupakkalaki astui voimaan 1.3.1977⁶⁷, lisäsi se eittämättä järjestöjen toimintaa tupakointia vastaan.

KDRL julkaisi raketissa Kyvyt esiin – kilpailuja, joissa lapset saivat itse kirjoituksilla ja piirustuksilla esittää keinoja edistää raittiutta. Vuonna 1979 mukaan tulivat myös näytelmät, laulut ja leikit. Kilpailu oli tarkoitettu kaikille alle 16-vuotiaille. Kyseessä oli siis selkeästi lapsille ja nuorille suunnattu kilpailu, johon sai osallistua yksin tai ryhmänä.⁶⁸ Kilpailu antoi lapsille mahdollisuuden kertoa omilla sanoillaan tupakoinnista ja toisaalta se antoi aikuisille vinkkejä, kuinka ja millä keinoin raittiutta voisi lasten parissa edistää.

Tupakointia vastaan lähdettiin taistelemaan lehdissä valistavien artikkeleiden avulla. Niissä kerrottiin tupakan haitoista ja miksi ei kannata tupakoida. *Partiossa* ilmestynyt artikkeli ”Polttamatta paras” oli suunnattu juuri lukijalle, sillä se käytti tehokeinona sinä-sanaa. ”Sinä valitsit polttamisen” ja ”Sinulla on mahdollisuus korjata virheesi” up-

---

⁶⁴ Pioneerien opintoaineisto 1974, 15.

⁶⁵ Partio 9/1972, 5.

⁶⁶ Raketti 3/1975, 21. KDRL:n tarkoitus oli toimia alkoholin ja muiden päihteiden poistamisen puolesta yhteiskunnassa.

⁶⁷ Partio 2/1977, 9. Laki tarjosi lapsille ja nuorille parempaa suojaa tupakoinnilta, sillä se kielsi muun muassa tupakan mainonnan, ja lapsille ja nuorille tarkoitettujen tilojen läheisyydessä tupakoinnin.

⁶⁸ Raketti 3/1978; 9, 3/1979; 5.

poavat suoraan lukijaan. Tupakoinnista ei siis haluttu puhua vain yleisellä tasolla vaan viedä tekstiä syvemmälle niin, että se todella vaikuttaisi lukijaan. Artikkelin antoi konkreettisia vinkkejä, kuinka lopettaa tupakointi.⁶⁹ Lapsia ajatellen artikkeli on enemmänkin varoittava mutta todellisuutta oli, että jopa 9-10-vuotiaat saattoivat polttaa⁷⁰.

Raketti kertoi myös kolmesta aikuisesta, jotka olivat lopettaneet tupakanpolton. Eeva lopetti, koska opettajana ei voinut työaikana polttaa ja oli vaikea puhua tupakan haitoista, kun itsekin poltti. Keijolle taas oli hänen lapsensa todennut, että ei ihmisen tarvitse polttaa.⁷¹ *Partio* toi päihteet lasten tasolle, kun kuvitellussa Murmelivartiossa oli alkoholi-ongelma.⁷² Erilaisilla esimerkeillä päihteet haluttiin tuoda lasten omaan maailmaan ja osoittaa lapsille, että ihmiset voivat tehdä huonoja valintoja, mutta heillä on mahdollisuus korjata tekemiään virheitä. Myös lapsi saattoi tehdä väärin, mutta silti se ei ollut maailmanloppu. Lapsia haluttiin kannustaa myös tukemaan niitä, joilla menee huonosti. Päihteisiin sortunutta ei tulisi hylätä vaan auttaa ja pitää mukana toiminnassa⁷³.

Tupakan ja päihteiden osalta lapset nähtiin osittain viattomina, jotka kokeilunhaluisina ja usein muiden painostamina lähtivät mukaan polttamaan. Lapsille haluttiin antaa valistusta, jotta he tietäisivät todellisuuden tupakan haitoista. Lapsia ei nähty liian nuorina tai tyhminä ymmärtämään tupakan haittoja vaan heille kerrottiin asioita kaunistelematta todellisuutta.

5. LAPSET AJAN HERMOLLA

Lehtien tarjonta ei keskittynyt kuitenkaan pelkästään valistukseen ja paremman lastenkulttuurin tarjoamiseen ja luomiseen. Niissä otettiin myös kantaa asioihin, jotka järjestöt näkivät tärkeinä ja jotka palvelivat järjestöjen kasvatustoimintaa. *Partiossa* yhdeksi tärkeäksi teemaksi nousi luonnon- ja ympäristönsuojelu, kun taas pioneereissa 1970-luku

---

⁶⁹ *Partio* 4/1974.

⁷⁰ *Partio* 8/1977, 26–27.

⁷¹ *Raketti* 10/1976, 10–11.

⁷² *Partio* 8/1977, 22–23.

⁷³ *Partio* 4/1977, 7.

oli täynnä vilkasta solidaarisuustoimintaa. Samalla otettiin kantaa yhteiskuntaan ja valitsemiin oloihin Suomessa ja maailmalla.

Luonnonsuojelu sai paljon huomiota osakseen *Partiossa* 1970-luvun alussa, mutta pian puhuttiin jo ympäristösuojelusta⁷⁴. Maapallon uhkaksi nähtiin ilman saastuminen ja hiilidioksidipäästöjen kasvu. Ongelmiin haluttiin tarttua sekä järjestö- että yksilötasolla, ja lapsille annettiinkin vinkkejä, mitä juuri he voivat tehdä luonnon suojelemiseksi. Vinkit olivat yksinkertaisia yleisien kulkuneuvojen käytöstä kierrätyksen suosimiseen.⁷⁵ Käyttämällä vinkeissä minä-muotoa haluttiin osoittaa jälleen syvemmin, mitä yksilö voi ympäristönsä eteen tehdä ja neuvot osoitettiin jokaiselle henkilökohtaisesti. Partioperheen jätemäärästä⁷⁶ ja leirijärvien saastumisesta⁷⁷ kertomalla haluttiin herättää partiolaiset todellisuuteen heitä koskettavilla aiheilla. *Partio* julkaisi sivuillaan myös WWF:n piirustuskilpailun ”Elävä meri”⁷⁸ ja mainosti sivuillaan valtakunnallista jätekampanjaa⁷⁹.

Ympäristönsuojelu sai kuitenkin väistyä muiden aiheiden tieltä 1970-luvun edetessä. *Partio* kertoi verenluovutuksen tärkeydestä, Punaisen Ristin toiminnasta ja kehitysmaiden ahdingosta YK:n kohtaamiin epäkohtiin⁸⁰. Ennen muistelemispäivää⁸¹ vuonna 1975 *Partio* kehotti partiolaisia tutustumaan maailman ongelmiin ja toimimaan esimerkiksi yhden maan puolesta muistelemispäivänjuhlassa keräämällä muistelemisrahoja.⁸² Lapsia ei haluttu pitää pimennossa vaan heille haluttiin kertoa, miten asiat ovat ja heidät haluttiin saada ajattelemaan maailman tapahtumia. Tähän samaan pyrki myös Pioneeri-liitto. Lapsille artikkelit antoivat mahdollisuuden kehittää itseään ja opiskella, juuri kuten partiolaisen ihanteissa ja pioneerin ohjeissa oli tavoitteena.

---

⁷⁴ Esim. *Partio* 1/1973; 8. Tähän asti oli puhuttu lähinnä luonnonsuojelusta eli miten luontoa voisi suojella. Ympäristönsuojelu tarkoitti laajemmin kaikkia ihmisen ympäristön osia: ilma, maa, vesi, kasvi- ja eläinkunta sekä ympäristön esteettinen laatu ja viihtyvyys. Aiheesta esim. *Partio* 4/1970; 2, 5/1971; 6-7, 5/1975; 21, 4/1977; 18-19.

⁷⁵ *Partio* 5/1971, 6-7.

⁷⁶ *Partio* 3/1972, 8.

⁷⁷ *Partio* 5/1972, 6.

⁷⁸ *Partio* 2/1977, 22.

⁷⁹ *Partio* 5/1975, 21.

⁸⁰ *Partio* 8/1974; 12-13, 2/1974; 8, 5/1975; 4-5, 8/1975; 5.

⁸¹ *Partio* 1/1975. Muistelemispäivää vietetään 22.2., joka on Baden-Powellin syntymäpäivä. Tällöin panostetaan kansainvälisyyteen ja osoitetaan solidaarisuutta.

⁸² *Partio* 1/1975, ”Aika osoittaa solidaarisuutta”

Pioneeriliitto panosti maailman epäkohtien kertomiseen, sillä solidaarisuustoiminta oli 1970-luvulla pioneeritoiminnassa vilkasta.⁸³ Palestiinasta kerrottiin monen sivun verran ja lapset saivat lukea sen historiasta, tilanteesta ja myös siitä, mitä palestiinalaiset lapset ajattelevat⁸⁴. Namibian hyväksi pioneereilla oli mahdollisuus kerätä rahaa tai koulutarvikkeita⁸⁵. Unicef pyysi *Partiossa* juuri lukijaa auttamaan ja kertoi lasten nälänhädästä. Artikkelin lopussa vedottiin auttamaan ystävää.⁸⁶ Vietnam ei menettänyt pioneeritoiminnassa merkitystään 1970-luvulla vaan sen auttaminen oli edelleen ajankohtaista.⁸⁷ Epäkohdat tuotiin jälleen lasten omaa todellisuutta lähemmäksi kertomalla lapsista lapsille ja kuinka lapset itse voisivat auttaa. Lapsilla uskottiin olevan halua auttaa ja toisaalta heiltä edellytettiin toimintaa.

Raketti kertoi myös historian tapahtumista. Lapset olivat ehkä kuulleet muun muassa talvisodasta, lokakuun vallankumouksesta Venäjällä ja toisen maailmansodan seurauksista, mutta *Raketti* esitteli tapahtumat työväenliikkeen silmin. Lasten ei välttämättä uskottu saaneen koulussa oikeaa tietoa porvareiden opetuksessa, ja järjestön tuli korjata tämä. Esimerkiksi talvisodan yhdeksi syytymissyyksi mainittiin muun muassa, että Suomi oli jo pitkään ärsyttänyt Neuvostoliittoa tai että Itä-Saksa eli DDR (Deutsche Demokratische Republik) taas oli noussut tuhkasta kukoistavaksi jätiksi, joka menestyi urheilussa mutta myös esimerkiksi teollisuudessa⁸⁸. Lasten uskottiin olevan kypsiä kuulemaan muitakin versioita tapahtuneista, mutta pääasiassa heille haluttiin kertoa, kuinka asiat todella menivät. Porvarit eivät välttämättä olleet kertoneet asioita, kuten työväenliike olisi halunnut.

Partio ja *Raketti* ottivat kantaa myös suomalaiseen yhteiskuntaan ja sen tapahtumiin. Kunnallisvaalit nostivat kuntien toiminnan *Raketin* aiheeksi vuonna 1976. Pioneerien kesäleirillä vuonna 1976 pohdittiin, mikä kunta oikein on ja mitä se tekee. Leirillä pe-

---

⁸³ Ålander 1995, 211.

⁸⁴ *Raketti* 5/1977, 17–24.

⁸⁵ *Raketti* 9/1979, 6–7. Myös *Partio* kertoi Namibiasta esim. 2/1978, 22–23.

⁸⁶ *Partio* 8/1974, 6–7.

⁸⁷ Vietnamista esim. *Raketti* 6/1971; 12–13, 10/1971; ”Vietnamin lasten hyväksi”, 2/1974; 26–27, 12/1972; 10–11, 7-8/1974; 27–28, 2/1975; 13. Vietnamin sota käytiin 1950-luvulta vuoteen 1975. Se tuo selkeästi esiin idän ja lännen vastakkainasettelun *Raketissa*, sillä USA oli ”tunkeutunut” Vietnamiin väkisin 1960-luvulla. Vietnamin sota herätti ympäri maailman antiamerikkalaisuuden aallon.

⁸⁸ *Raketti* 12/1979; 10, 10/1979; 26–27.

rustettiin neljä erilaista lautakuntaa ja vaalimainoksiakin tehtiin, joten kunnan toimintaa tuotiin näin konkreettisesti esille.⁸⁹ Ration valtuutettu kuitenkin myönsi *Raketin* haastattelussa 11/1976, ettei lapsia paljon ajatella päätöksiä tehdessä. Esimerkkinä hän mainitsi leikkipaikkojen jäämisen uusien rakennusten kaavoitusten alle.⁹⁰ Tästä näkökulmasta lapsia ei nähty kovin arvokkaina kunnan jäseninä. *Partiossa* politiikka tulee esille nuorisopolitiikan merkitystä pohdittaessa. Lapsia kannustettiin politikoimaan lasten ja nuorten asioiden puolesta eikä pelkäämään sanaa politiikka.⁹¹ Lapsia ei unohdettu yhteiskunnallisten muutosten tullessa, vaan lehdet halusivat lasten ymmärtävän muutoksen ja toivat avoimesti asioita esille.

1970-luku päättyi partiossa lapsen vuoteen. Tarkoitus oli saada lasten ääni paremmin kuuluviin, mikä on lapsille tärkeää päätöksiä tehdessä.⁹² Lasten merkitys haluttiin tuoda yhteiskunnassa enemmän esille. Järjestöjen toiminta kasvatuksen ohella on lasten toimintaa ja vaikka toiminta tapahtui usein arki-iltaisain kerhotiloissa, olivat aikuiset myös valmiita puolustamaan lapsia.

PÄÄTÄNTÖ

Olli Rantamäki on todennut osuvasti pro gradu -tutkielmassaan, että miesten mielissä lapsi on kehittymätön, mutta kehityskykyinen luontokappale, joka kasvatuksen avulla tulee sopeuttaa vallitseviin normeihin ja yleisesti hyväksytyihin arvoihin. Tutkimukseni perusteella partiojärjestö ja pioneeriliitto ajattelivat hyvinkin samankaltaisesti, toki oman järjestönsä kannalta. Järjestöt kaatoivat lasten kehityskelpoisiin aivoihin omat ihanteensa ja ideologiansa, ja kuten pioneerien ohjeet mainitsivat, tuli pioneerin olla uskollinen järjestölleen. Partiolaisista taas sanotaan ”kerran partiolainen, aina partiolainen”.

---

⁸⁹ Raketti 9/1976, 10–11.

⁹⁰ Raketti 11/1976, 10.

⁹¹ Partio 3/1978, 2-3.

⁹² Partio 2/1979, 6.

Vastakkainasettelusta huolimatta partio- ja pioneeritoiminnan kasvatusihanteet olivat samankaltaiset. Erona tuntui olevan vain kasvatuksen päämäärä. Pioneeritoiminnassa tulee selkeämmin esille, kuinka ja mitä lapsille kerrottiin vallitsevasta yhteiskunnasta ja maailmasta, mutta molemmissa järjestöissä lapsia pidettiin kypsinä ja fiksuina ymmärtämään asioita ja jopa kertomaan omia mielipiteitä. Toisaalta lapsille haluttiin opettaa vaikuttamisen keinot jo varhain. Tästä ajattelusta huolimatta lapsia ei pidetty ymmärtävään tulkitsemaan ja valitsemaan mieleistään lukemista eikä heidän uskottu ymmärtävän esimerkiksi päihteiden haittavaikutuksia.

Lapsi ja lapsien kasvatus yhteiskunnan jäseniksi oli järjestöjen tavoitteissa ensisijaista. Kuitenkin kasvatus tapahtui järjestöjen omien ihanteiden ja ideologioiden perusteella. Lapsi nähtiin tietyissä asioissa kypsänä ja fiksunä mutta toisaalta taas neuvoa ja tukea tarvitsemana henkilönä. Se mitä tietoa lehdet tarjosivat yhteiskunnasta ja vaikuttamisen mahdollisuuksista on ristiriidassa sen kanssa, että lasten ei kuitenkaan uskottu olevan tarpeeksi kypsiä ymmärtämään, mikä heille itselleen on hyväksi. Lehtien avulla järjestöt toivat ihanteitaan ja ohjeitaan lapsille.

Partiolaisen tuli kehittää itseään ihmisenä ja pioneerin olla tarmokas ja raitis sekä aina opiskella, joten liikunnan korostaminen ja päihdevalistus olivat luonnollisia asioita, kuten myös hyvän lastenlehden lukeminen ylipäätään. Lukemalla järjestönsä lehteä lapsi oppi uusia asioita ja näin kehitti itseään henkisesti. Ystävyyttä yli rajojen saattoi rakentaa tutustumalla muiden maiden oloihin ja samalla oppia vastuuta ja velvollisuutta auttamalla vähäosaisempia. Samalla lailla pioneeri toimi rauhan ja kansojen välisen ystävyyden puolesta keräämällä esimerkiksi Namibian lapsille koulutarvikkeita. Partiossa luonnon suojeleminen ja sitä rakastaminen on lähes päivänselvää, joten ympäristön uhkakuvista kerrottiin paljon.

Tutkimukseni on pintaraapaisu vähän tutkitusta aiheesta. Jo tämän tutkimuksen aineisto antaa mahdollisuuksia lisätutkimukselle ja lapsikuvan tarkempaan tarkasteluun, sillä esimerkiksi lasten omat kirjeet, tarinat ja piirustukset, joita he lehtiin lähettivät, on suljettu tästä tutkimuksesta pois. Myös yleisellä tasolla lapsi historiallisesti tarkasteltuna antaa mahdollisuuksia uusiin tutkimuksiin.

LÄHTEET

ALKUPERÄISLÄHTEET

LEHDET

Partio 1970-1979

Raketti 1970-1979

ALKUPERÄISLÄHTEENÄ KÄYTETTY KIRJALLISUUS

Autio, Olli (1976), Partiolaisen kirja. Jyväskylä: Gummerrus.

Pioneerien opintoaineisto (1974). Suomen Demokratian Pioneerien Liittory, koulutusjaosto. Pori: Satakunnan Yhteisvoima Oy.

Pioneeriohjaajan perusopintoaineisto: Lähtökohta 1. (1979). Suomen Demokratian Pioneerien Liittory, koulutusjaosto. Kuopio: Savon Sana.

Viisari – pioneeriohjaajan toimintaopas (1972). Toim. Ismo Kuivala. Suomen Demokratian Pioneerien Liitto ry, koulutusjaosto. Kuopio: Savon Sana.

KIRJALLISUUS

Aalto, Seppo (2008), Kenttien kutsu – urheilu kansanliikkeenä. Teoksessa: Suomalaisen arjen historia – Hyvinvoinnin Suomi. Porvoo: Weilin+Göös Oy.

Ålander, Esa (1995), Punaisen liinan lapset. SDPL: Gummerrus.

Alenius, Kari (1996), Ahkeruus, edistys, ylimielisyys. Virolaisten Suomi-kuva kansallisen heräämisen ajasta tsaarinvallan päättymiseen (n. 1850-1917). Studia historica septentrionalia 27. Jyväskylä: Gummerrus.

Bagh, von Peter (2007), Sininen laulu. Itsenäisen Suomen taiteiden tarina. Helsinki: WSOY.

Havaste, Paula (2003), Lasten kirjojen kritiikki ja tutkimus. Teoksessa: Pieni suuri maailma. Suomalaisen lasten- ja nuortenkirjallisuuden historia. Toim. Huhtala, Liisi, Grönn Karl, Loivamaa Ismo, Laukka Maria. Helsinki: Tammi.

Partio 75 vuotta (1985), 1910-1985. Partiossa kasvaa vastuuteen. Suomen Partiolaiset. Jyväskylä: Gummerrus Oy.

Tolin, Veikko (1987), 80 vuotta partiointia 1907-1987. Jyväskylä: Gummerrus.

PAINAMATON KIRJALLISUUS

Rantamäki, Olli (2001), Lapset miesten mielissä: ala-asteen miesopettajien kasvatuksellinen lapsikuva. Jyväskylän yliopisto; Chydenius-instituutti.
<http://urn.fi/URN:NBN:fi:jyu-2001869227>

Salo, Milla-Maarit (2008), (Ajan)Kuva lapsuudesta : lapsuuden konstruktioit lastenkulttuuripoliittisessa tekstissä ja kuvituksessa. Jyväskylän yliopisto: kasvatustieteiden laitos.

INTERNET-LÄHTEET

www.eduskunta.fi

Ylioppilaslehti (3/2001): <http://www.ylioppilaslehti.fi/2001/02/16/pikku-pioneerit/>

Yle.fi: <http://oppiminen.yle.fi/artikkeli?id=2173>

<http://www.oulu.fi/hutk/historia/tutkimus/projektit/kuvatutkimus.htm>